

คับที่

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺสฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เอ้า วางใจซะ เอาปัจจุบันนี้ เอาปัจจุบัน เห็นไหม เราจะทำอุโบสถสามัคคี ความสามัคคี ในหมู่สงฆ์ ความสามัคคีในหมู่สงฆ์ เห็นไหม คนเราถ้าร่างกายสมบูรณ์ ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย การเคลื่อนไหว การทำงานทำได้สะดวกสบาย นี่ก็เหมือนกัน คณะสงฆ์ คณะสงฆ์ เห็นไหม มีความเห็นเสมอกัน มีความสามัคคีต่อกัน ทำสิ่งใดมันอบอุ่น มันอบอุ่น มันวางใจได้ พอวางใจได้ในการประพฤติปฏิบัติ ในการประพฤติปฏิบัติมันก็ต้องชาวสะอาดใจ

ถ้าในการประพฤติปฏิบัติมันไม่ชาวสะอาด เห็นไหม ถ้าเป็นสมาธิเป็นมิจจาสมาธิ ถ้าเป็นความชาวสะอาดเป็นสัมมาสมาธิ ถ้าสัมมาสมาธิ เห็นไหม เวลาคนทำสมาธิได้ ถ้าเวลาทำสมาธิได้แล้วจะยกขึ้นวิปัสสนาบางคนนอนอยู่นั้น ไปไหนไม่ถูก ไปข้างหน้าก็ไม่ได้ ถอยหลังก็ถอยไม่ถูก รอรวันเสื่อมสภาพไปอย่างเดียว เวลาเสื่อมสภาพไปแล้วก็มาทุกข์จนเข็ญใจ ทำไมประพฤติปฏิบัติแล้วมันไม่ได้ผล ความปฏิบัติเราทำไมไม่ก้าวหน้า

ความก้าวหน้า เห็นไหม ถ้าจิตใจของเราเป็นมงคล ถ้าจิตใจเราเป็นมงคลนะ ทำสิ่งใดเป็นมงคลนะ ถ้าเป็นอัปมงคล เห็นไหม เราเองเราก็กดดันในหัวใจ ถ้าความเป็นอัปมงคลคือมิจจาทิฏฐิคือความเห็นผิด ถ้าความเห็นผิด เห็นความผิดในใจนี้ ความเห็นผิดในใจนั้นทำให้หวาดระแวง ทำให้ทำอะไรด้วยความลังเล ทำสิ่งใดไม่สมความปรารถนา ถ้ามันเป็นสมาธิเป็นสมาธิก็เป็นโลกียะ เป็นเรื่องโลก ๆ ด้วยความเพียรของเรา ด้วยความเพียร ความวิริยะความอุตสาหะ ถ้าความอุตสาหะด้วยความหวาดระแวง ด้วยความไม่ลงใจ แต่มันก็เป็นความเพียร เพราะมันก็เป็นลงสมาธิได้เพราะมันมีความเพียร

ความเพียร ความวิริยะ ความอุตสาหะ มันมีเหตุมีผลไง ถ้าเหตุมันสมควรแล้วผลมันก็มีเกิดขึ้นเป็นธรรมดา ถ้าเหตุมันมีไ้ ทีนี้ถ้าเหตุมันมีแล้วนะ ถ้ามันเป็นสัมมาทิฏฐิ ความเห็นถูกต้องดีงาม เรามีศีล เรามีความปกติของใจ เรามีหมู่คณะที่ไว้วางใจกันได้ ถ้ามีหมู่คณะที่ไว้วางใจกันได้ เราวางใจได้ไง วางใจได้ เราเกิดสิ่งใดเราช่วยเหลือกัน เราจุนเจือกัน เจ็บไข้ได้ป่วยเขาก็ดูแลเรา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเอง ถ้าปรารถนาจะอุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้อุปัฏฐากภิกษุป่วยไข้เกิด แต่ภิกษุป่วยไข้ก็มีข้อวัตรอีก ข้อวัตรที่ว่า ถ้าภิกษุป่วยไข้แล้วนี้ถ้าจะมีผู้อุปัฏฐากจะต้องเป็นผู้ที่ว่าง่าย เป็นผู้ที่เข้าใจกับผู้ที่อุปัฏฐาก ผู้ที่อุปัฏฐากเห็นไหม มีน้ำใจต่อกัน ต้องดูว่าสิ่งใดสิ่งนั้นมันตรงกับธาตุขันธ์หรือไม่ นี้อวัตรปฏิบัติจะมีต่อเนื่องกันไป ถ้ามีต่อเนื่องกันไป เห็นไหม เราจะลงสามัคคีอุโบสถ เราจะมีสามัคคีกัน เราจะมีสามัคคีกัน

ชีวิตของเรา เราอยู่นะ เพราะเราปรารถนา เราเห็นภัยในวัฏสงสารนะ ที่เรามาบวชนี้ เห็นภัยในวัฏสงสาร เห็นไหม ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด จะมั่งมีศรีสุขแค่ไหน ทุกข์จนเชียวใจขนาดไหน ชีวิตนี้ต้องมีพลัดพราก ต้องตาย เราเกิดมาแล้ว เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์นี้แสนยาก เกิดมาแล้วพ่อแม่เลี้ยงดูมา ด้วยบุญคุณเป็นพระอรหันต์ของเรา เป็นผู้ให้ชีวิตนี้มา ถ้าให้ชีวิตนี้มา เราดำรงชีวิตนี้ต่อไป เราก็จะหาอยู่หากินในทางโลก แล้วจะมีครอบครัวไป จะมีต่างๆ ไป แล้วเราก็จะส่งต่อไปเรื่อยๆ นี่เป็นชาติเป็นตระกูลไป

ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด การเกิดนี้แสนยาก เกิดมาแล้วเราเห็นภัยในวัฏสงสาร เราถึงมาบวชเป็นภิกษุ เห็นภัยในวัฏสงสาร เห็นภัยในการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย ถ้าเห็นภัยในการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย เราถึงแสวงหาใจ เพราะเราเกิดมา เกิดมาเราเป็นชาวพุทธ เกิดในประเทศอันสมควร ประเทศที่ศาสนา ศาสนา เห็นไหม เขาบอกว่าเมืองไทยนี้เป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนา ถ้าพุทธศาสนา เห็นไหม แต่จริงๆ เราเกิดมาในประเทศอันสมควร เป็นประเทศที่นับถือพุทธศาสนา

ถ้าพุทธศาสนาแล้วเราเกิดมาแล้ว เรายังเกิดมาพบครูบาอาจารย์ของเรา เห็นไหม เพราะครูบาอาจารย์ของเราท่านก็เห็นภัยในวัฏสงสาร หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์เรา ท่านเห็นภัยในวัฏสงสาร ท่านถึงพยายามประพฤติปฏิบัติ ท่านจะรอดพ้นไปได้ไหม แล้วท่านประพฤติปฏิบัติจนมั่นใจว่าท่านรอดพ้นไปได้แล้วท่านถึงวางข้อวัตรไว้ ท่านถึงมาสั่งสอนเราไปสั่งสอนเรา ท่านมีเหตุใดมีสิ่งใดที่ขัดข้องหมองใจไต่ถามท่านได้ ท่านจะตอบเราเป็นข้อเท็จจริง

แต่ของเราต่างหาก เราอยากจะทำทางออกของเรา แต่เราหาใจของเราไม่เจอ เราหาใจของเราไม่ได้ เราเกิดเป็นคน เห็นไหม เกิดเป็นมนุษย์มีกายกับใจๆ เราก็ว่าร่างกายเรานี้เราก็ตรวจสอบได้ เข้าโรงพยาบาล หมอเขาตรวจร่างกายเราได้ แต่เรื่องของจิตใจเราจะไปหาที่ไหน ทางวิทยาศาสตร์กับทางธรรมะขัดแย้งกันตลอดเวลาที่เรื่องของการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย

ทางวิทยาศาสตร์ยังพิสูจน์ไม่ได้ เกิดมาแล้วก็เกิดมาจากเซลล์ จากไข่ จากสเปิร์มของพ่อของแม่ เพราะวิทยาศาสตร์เขาพิสูจน์อย่างนั้นไง

ถ้ามันเกิดมาจากไหน ๆ แต่ในทางประพฤติปฏิบัติเรานี้ปฏิสนธิจิต อุบัติใจ เกิดในไข่ ในครรภ์ ในน้ำคร่ำ ในโอปปาติกะ กำหนดอย่างนี้ กำหนดเห็นรูปร่างโดยธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพราะรูปร่าง เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นวิชาสามนะ บุพเพนิวาสานุสติญาณ เห็นไหม อดีตชาติ จตุปปาตญาณอนาคตที่จิตนี้ต้องเวียนว่ายตายเกิดไป อาสวกขยญาณในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชำระล้างใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสะอาดบริสุทธิ์

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีอนาคตังสญาณรูปร่างโลกนอกและโลกใน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงวางธรรมและวินัยไว้ สั่งสอนเราไว้อย่างนี้ ถ้าเราประพฤติปฏิบัติด้วยความสามารถของเรา เรายังรูปร่างแทงตลอดไม่ได้ เรายังพยายามแสวงหาของเรานี้ เราเดินตามธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือแนวทาง พระไตรปิฎกทั้งหมดชี้เข้ามาที่หัวใจ ชี้เข้ามาที่การเกิด การแก่ การเจ็บ การตายในใจของเรา

แต่เราก็พยายามจะไปแสวงหาเอาจากข้างนอก แสวงหาเอาจากความรู้ แสวงหานั่นเป็นแนวทางในทฤษฎีในภาคปริยัติ ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษามาเพื่อเป็นแนวทาง ศึกษามาเพื่อให้มีการประพฤติปฏิบัติ ศึกษามาเพื่อปฏิบัติแล้วไม่ให้หลงปฏิบัติแล้วให้ผลสมตามความปรารถนา มันก็เป็นทฤษฎี เห็นไหม เป็นปริยัติ ถ้าไม่ศึกษาเลยก็จะโง่ ไม่ศึกษาเลยก็จะไม่รู้ ก็ศึกษาจะให้รู้ ยิ่งรู้เท่าไรมันก็ยิ่งทับถมเข้าไปก็ยิ่งโง่เข้าไปใหญ่ โง่ซับซ้อน โง่ซับซ้อนเพราะอะไร เพราะมันหาใจของตัวไม่เจอ

ถ้าจะหาใจของตัวเจอ เห็นไหม เรามีศรัทธามีความเชื่อ มีศรัทธาความเชื่อนะ เราเห็นภัยในวัฏสงสาร เรามาบวชเป็นพระ บวชเป็นพระเราก็ชวนชวayakanจะประพฤติปฏิบัติ ถ้าในการประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม หมู่คณะของเรา หมู่สงฆ์ของเรา ศิษย์กรรมฐาน ศิษย์ของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ศิษย์ของครูบาอาจารย์ของเรา สมัยครูบาอาจารย์ของท่านจะระลึกถึงกัน ท่านจะแจ้งข่าวต่อกัน ท่านจะคอยดูคอยเฝ้าจันกัน นี่ไง เพราะน้ำใจของท่าน ๆ ท่านถึงไว้วางใจกันได้ไง

นี่ถ้าไว้วางใจกันได้ เราเป็นศิษย์ เห็นไหม เราเป็นศิษย์ เราเป็นผู้ที่ได้เห็นผู้มีคุณธรรม ท่านทรงดำรงชีวิตยังไง เราเห็นอย่างนั้นแล้วเราก็บໍ่ลื้มใจ เราบໍ่ลื้มใจ เราก้ต้องการ เราก้

พยายามอยากจะหาสังคมอย่างนั้น อยู่กับสังคมอย่างนั้น สังคมที่มีความผูกพันกัน มีความคิดถึงกัน มีการเจือจานต่อกัน ถ้ามีการเจือจานต่อกัน เห็นไหม หมูคณะเป็นหมูคณะกัน ใครทำผิดพลาดสิ่งใดก็ตักเตือนกัน ให้เข้าช่องเข้าทาง ถ้าใครผิดพลาดมากเกินไปจนรับไม่ได้ นัวไหน ร้ายก็ตัดนัวนั้นทิ้งไป เพราะนัวมันร้าย เต็มมันจะพาให้มือนั้นเน่าไปหมดเลย เห็นไหม นัวไหน ร้ายเราก็ตัดนัวนั้นทิ้งไป เพราะมันแก้ไขไม่ได้ แต่ถ้ามันแก้ไขได้ เราจะแก้ไขกัน เห็นไหม นี่คับที่อยู่ได้ คับใจอยู่ยาก เวลาคับที่คับทาง เห็นไหม เวลาคับที่ ที่มันแคบ ที่มันอัดอัดขัดข้อง นี่คับที่ อัดอัดขัดข้องไปหมดเลย

ฉะนั้น เวลาแสวงหาที่อยู่อาศัย นี่ครูบาอาจารย์ของเราะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้ สัปปายะ๔ สถานที่ที่เป็นสัปปายะ หมูคณะเป็นสัปปายะ อาจารย์เป็นสัปปายะ อาหารเป็นสัปปายะ อาหารเป็นสัปปายะนะที่ไหนพอดำรงชีพได้ นั่นเป็นสัปปายะ สัปปายะเพราะมันปลอดภัย มันเบาใจ กินแต่ข้าวเปล่า ๆ ฉันทข้าวเปล่า ๆ ข้าวอย่างใดก็ได้ มีอาหารพอดำรงชีพได้ แต่เราฝึกไฟในการประพฤติปฏิบัติใจ ขออย่างเดียว ขอให้ดำรงชีพได้

อาหารเป็นสัปปายะ ถ้าไปอยู่ที่ไหนสุขสมบูรณ์เกินไปนะ หลวงปู่กงมาไปเยี่ยมวัดไปเห็นบางวัด เห็นไหม โอ้โฮ อาหารทะเลทั้งนั้นเลย ฮู ของมันเต็มเลย ท่านร้องให้เลยนะ นี่ในหมู่มณะที่เล่าต่อ ๆ กันมา ว่าท่านร้องให้เลย ถามว่า “หลวงปู่ ทำไมถึงน้ำตาไหลล่ะ”

“กรรมฐานมันจะตายกันหมดแล้วละ อยู่ดีกินดีอย่างนี้ตายหมด” เวลาครูบาอาจารย์เราท่านเป็นธรรม ๆ ท่านเห็นแล้วท่านสังเวชอย่างนี้ ตายกันหมดนี้ อยู่กันอย่างนี้ตายหมด กินสะดวกกินสบาย อยู่กันสุขสมบูรณ์อย่างนี้ตายหมด ท่านน้ำตาไหลเลยล่ะ ท่านน้ำตาไหลเพราะท่านบอกว่า “หมดกัน วงปฏิบัติเราจะไม่เหลือแล้วละ ในเมื่อถ้ามันติดอาหารติดที่อยู่อย่างนี้มันจะไปไหนกันไม่รอดหรอก” นี่ดูสิ ท่านเสียใจขนาดนั้นนะ

นี่ก็เหมือนกัน อาหารเป็นสัปปายะ เห็นไหม เราก็พออยู่พอกินของเรา สิ่งใดที่มันพอดำรงชีพได้ แต่เห็นไหม คับที่อยู่ไม่ได้ คับใจอยู่ยาก นี่ไง มันเป็นใจ คับที่ ๆ ที่เป็นสัปปายะ ถ้าเป็นสัปปายะ ป่าเขาเป็นสัปปายะ ทุกอย่างเป็นสงบสงัด ดูสิ สถานที่ในป่าที่ลึก ๆ นะ ไม่มีใครเคยไปนะ เห็นไหม ธรรมชาติมันอุดมสมบูรณ์ อากาศแจ่มใส โอ้ย มันน่ารื่นเริง แต่มันก็ไม่มีใครพัฒนา ใครไปไม่ได้ ใ้ผู้ที่ใครจะไปก็ไปลำบาก เห็นไหม เราอยู่ป่าอยู่เขา ที่มันกว้างขวาง ที่มันเป็นที่น่ารื่นรมย์ มันเป็นที่สงบสงัด เห็นไหม นี่สัปปายะ๔ สถานที่ที่เป็นสัปปายะ

แต่ถ้าสถานที่เป็นสัปปายะ มันที่อยู่ของสัตว์ นี่สัตว์ป่ามันอยู่ในป่าของมัน ดูลิ ยิงป่าลึก ๆ สัตว์มันมีความปลอดภัยของมัน เพราะไม่มีนักล่า มันอยู่ของมันด้วยความสุขความสงบของมัน มนุษย์นะล่าเขาไปทั่ว ที่ไหนมีแหล่งประโยชน์นะไปแล้ว ถ้าไปแล้ว เห็นไหม สัตว์มันก็มาแล้ว ยักษ์ ยักษ์สองตามมาอีกแล้ว จะมาล่าพวกมัน

นี่ไง สถานที่มันดีขนาดไหนก็เป็นสถานที่ แต่เราเป็นนักบวช เราเป็นนักพรต เราเป็นนักบวชนักพรต เราจุดธูปของเรา เราหาสถานที่สงบสงัดหาชัยภูมิในที่การภาวนา เราแสวงหาสถานที่เพื่อภาวนา เราเข้าป่าเข้าเขาไปก็อาศัยสถานที่ พอที่จะหาบ้านหลังสองหลังเพื่อบิณฑบาตได้ อาศัยอยู่กับสิ่งนั้น ถ้าไม่เจอบ้านอย่างนั้นเราก็อดอาหารเอาห้าวันเจ็ดวัน เพื่อรอดพ้นไป ไปหาที่บิณฑบาตได้ ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติมาท่านไม่ติดเรื่องอย่างนี้เลย

คับที่ ๆ ถ้าสถานที่ไหนก็ไม่คับในหัวใจ ถ้ามันมีใจมาประพฤติปฏิบัติใจ ถ้าหัวใจมันคับแคบ เห็นไหม มันไปอยู่ที่ไหนมันก็คับไปหมด ป่ามันกว้างแสนกว้าง อุทยานแห่งชาตินะ โอ้โฮ มันเป็นพัน ๆ ไร่ หมื่น ๆ ไร่ แล้วเอาที่ไหนมาอยู่อาศัยกันล่ะ เพราะมันคับที่อยู่ไม่ได้ เพราะหัวใจมันคับ สถานที่กว้างขวางแต่มันมาคับที่ใจเรานี่

แต่ถ้าใจมันเป็นประโยชน์ใช้ไหม ถ้าใจมันจะแสวงหา มันจะอยู่ในที่คับที่ขนาดไหน มันก็อยู่ด้วยความรื่นเริง มันเป็นคราวเป็นเวลา ถึงเวลาแล้วเราก็แสวงหาของเรา เราก็เปลี่ยนแปลงของเรา เราจะแก้ไขของเราตลอดไป เห็นไหม ที่มันกว้างขวาง ที่มันสะดวกสบาย แต่หัวใจมันขัดข้อง หัวใจมันขัดข้องมันภาวนาไม่ได้ มันมีแต่ความทุกข์ความยากอยู่ที่นี่ ถ้ามันความทุกข์ความยาก มันอยู่ที่หัวใจสำคัญกว่าที่

คับที่ก็เป็นเรื่องส่วนหนึ่ง คับใจเนี่ยมันทุกข์ ถ้ามันทุกข์ขึ้นมา เห็นไหม เพราะมันทุกข์ เพราะกิเลสตัดทอนความทะยานอยากในหัวใจ จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ มันต้องเวียนว่ายตายเกิดไปตามเวรตามกรรมของมันอย่างนี้ ถ้ามันเวียนว่ายตายเกิดไปตามเวรตามกรรม บัดนี้ได้มาเกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์นี่เป็นอริยทรัพย์ อริยทรัพย์ที่ว่ามนุษย์นี่เป็นนักล่า มนุษย์เป็นผู้ที่แสวงหาผลประโยชน์ทั้งนั้น มนุษย์นี่ตัวร้าย

แต่เราก็เป็นมนุษย์ แต่มนุษย์มันเป็นดีก็ได้ร้ายก็ได้ ดีก็ดีเข้าสู่ธรรม มันก็เป็นสิ่งที่ดีใช้เวลาเข้าไปสู่ทางร้าย มันก็เป็นฝ่ายกิเลสตัดทอนความทะยานอยากไป ถ้ามีกิเลสตัดทอนความทะยานอยาก ก็คิดว่าทำสิ่งใดแล้วจะประสบความสำเร็จ ทำสิ่งใดแล้วตัวเองจะได้ผลประโยชน์ ใจ สร้างเวรสร้างกรรมทั้งนั้นเลย

แต่เวลามนุษย์ที่ดี เห็นไหม มนุษย์ที่ดี มนุษย์ที่มีน้ำใจต่อกัน มนุษย์ที่เสียสละ มนุษย์ที่คอยดูแลรักษา กัน ถ้าบอกว่าผู้นี้เป็นผู้ที่ไม่ได้ผลประโยชน์ มันไม่ได้ผลประโยชน์แต่มันได้คุณธรรม มันไม่ได้ผลประโยชน์มันได้นำใจ ไม่ได้ผลประโยชน์มันได้การไว้วางใจ การไว้วางใจเห็นไหม อยู่แล้วเขามีความอบอุ่น ยิ่งเรามีหมู่คณะ เรายังมีพระมีญาติมีโยมอยู่ล้อมรอบด้วยความไว้วางใจต่อกัน มีสิ่งใดเขาปกป้องเขาดูแลเรา มันยิ่งสุดยอดเลย

แล้วสิ่งที่แสวงหาแต่ผลประโยชน์ ๆ แล้วมันได้อะไรมาล่ะ มันได้แต่เวรแต่กรรมไง ได้แต่เวรแต่กรรมในภพชาตินี้นะ แล้วสร้างเวรสร้างกรรมไว้ขนาดนี้ สัพเพ สัตตา สัตว์ทั้งหลายเป็นเพื่อนเกิด แก่ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น นี่แล้วเราเบียดเบียนกัน ทำร้ายกันนะ แล้วมันก็มีเวรมีกรรมต่อกันไป แล้วมีเวรมีกรรมต่อกันไปแล้วมันจะไปไหนนะ แล้วเราเกิดมาเป็นคนนะ เรามีสติปัญญา เราต้องการสิ่งนั้นใช้ไหม

เราเกิดมาเป็นคนเป็นอริยทรัพย์นะ เกิดมาเป็นคน แล้วเกิดมาเป็นคนแล้วเห็นภัยในวัฏสงสาร มาบวชเป็นพระด้วย ถ้าบวชเป็นพระด้วย เราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราก็ปรารถนาศีล สมาธิ ปัญญา ศีล สมาธิ ปัญญาเท่านั้นนะ ที่มันจะเป็นมรรคเป็นผลให้เราในหัวใจ ถ้ามันมีเครื่องอยู่ ๆ เห็นไหม ดูลิ ขั้ววัตรปฏิบัติขึ้นมานะ ถ้ามีเครื่องอยู่ขึ้นมานะ มันถึงเวลาแล้วมันก็ทำให้ไม่หงอยไม่เหงา

แล้วถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันมีสมาธิขึ้นมามันจะมีความสุข ถ้าใครมีสมาธิขึ้นมาเท่านั้นจะมั่นคงในศาสนา มั่นคงตรงไหน มั่นคงว่าขนาดสมาธิมันยังมีความสุขขนาดนี้ ขนาดสมาธิแล้วกิเลสมันสงบตัวลงเรายังรู้ได้ จิตใจเราเป็นอิสระได้ขนาดนี้ จิตใจของเราเนะมันผ่องแผ้วขนาดนี้ แล้วธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม ดูลิ เทศน์ธรรมจักร พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม

นี่ก็เหมือนกัน เราฟังธรรม ๆ จิตใจฟังธรรม ฟังธรรมก็ฝึกหัดสติขึ้นมา ฟังธรรมก็เกิดสมาธิขึ้นมา ฟังธรรมแล้วเกิดปัญญาขึ้นมา ศีล สมาธิ ปัญญาขึ้นมา มันกังวานกลางหัวใจ เราฟังธรรม ธรรมอันนี้เป็นธรรมของเราด้วย จิตมันแก้จิต จิตมันสอนจิต นี่สังขารมันเกิดขึ้นมาในใจ มันแก้ไขของมัน มันดูแลหัวใจของเรา นี่ไง มันบ่มเพาะใจ สิ่งใดมันจะลอยมาจากฟ้า พุทธศาสนาไม่มีสิ่งใดสูญเปล่า พุทธศาสนามันต้องมีที่มาที่ไป

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์มาสี่สงขัย แปดสงขัย สิบหกสงขัย มีการสร้างสมมา มีการกระทำมา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตั้งพระ

สารีบุตร พระโมคคัลลนจะเป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา พระติเตียนกันว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำไมไม่ตั้งพระอัญญาโกณฑัญญะ เพราะพระอัญญาโกณฑัญญะเป็นสงฆ์องค์แรกของโลก ทำไมไม่ตั้งพระอัญญาโกณฑัญญะเป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา ทำไมไปตั้งพระสารีบุตรพระโมคคัลลนนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าเราไม่ได้เข้าข้างใครทั้งสิ้น มันเป็นสมบัติของเขา มันเป็นสมบัติของพระสารีบุตรพระโมคคัลลนนะ เพราะท่านปรารถนาเป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา ท่านได้สร้างบุญกุศลของท่าน ท่านได้สร้างอำนาจวาสนา ท่านได้ปรารถนา ท่านได้ทำของท่านมา คือสมบัติของเขา

นี่ก็เหมือนกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาจะเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพราะท่านเป็นพระโพธิสัตว์มา ท่านทำของท่านมาเองทั้งนั้น ท่านทำของท่านเองมาทั้งนั้น แล้วขนาดทำของท่านมาเอง เวลาจะมาตรัสรู้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังต้องออกเรือคั้น ออกคั้นคว่ำ ออกคั้นคว่ำให้เกิดมรรคเกิดผลใจ ถ้าไม่เกิดมรรคมันจะไปชำระกิเลสยังไง ถ้าไม่เกิดมรรคจะเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้อย่างไร

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะก็มีครอบครัว ก็มีสามเณรราหุล นี่ก็ปุถุชนเหมือนกับเรานี่ แต่ท่านปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ในใจของท่าน เวลาท่านออกประพฤติปฏิบัติขึ้นได้ ท่านสำรอกท่านคายกิเลสของท่าน ดูลิ ๖ ปีเนี่ยลองผิดลองถูกมาขนาดไหน เวลาเป็นความจริง ความจริงก็เป็นความจริงจากในใจของท่าน ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไปศึกษากับเขามา ๖ ปี เห็นไหม ไม่มีช่องทางไหนที่มันถูกเลย

เวลาสำเร็จของท่าน วิชา ๓ บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวกขยญาณ อาสวกขยญาณก็คือมรรค มันต้องมีมรรค ศีล สมาธิ ปัญญา นี่เวลามรรคสามัคคี นั่นล่ะคือความหยั่งรู้ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสำรอกคายกิเลสไป ท่านถึงเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ในเมื่อเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ สอุปาทิเสสนิพพานพระอรหันต์ที่ยังดำรงชีพอยู่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังดำรงชีพอยู่อีก ๔๕ ปี พอ ๔๕ ปีนี้สิ่งที่ท่านทำมาๆ ท่านได้เสียสละมา ท่านทำมาทุกอย่างมา คนถึงเชื่อถือศรัทธา คนถึงถวายทานกับท่าน เพราะอยากได้มรรคได้บุญกุศลจากท่าน จากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

นี่ไง มันทำมาทำมาทั้งนั้น เพราะท่านทำของท่านมา ท่านถึงมีเหตุมีผลของท่าน แต่ใจของเรา เราทำของเราขนาดนี้ เราทำขนาดนี้ ทำมาขนาดนี้เรายังเห็นภัยในวัฏสงสาร นี่ดูสิ คนที่มาบวช เขาบอกว่าไอ้คนที่สิ้นไร้ไม้ตอกทั้งนั้น ไอ้คนที่ไม่มีทางออกถึงมาบวช ไอ้คนที่

สิ้นไว้ไม่ตอกมันก็เป็นเวรเป็นกรรมของสัตว์ เวลาคนมันจนตรอกมามันจะหาที่พึ่ง นั่นก็เป็นเรื่องกรรมเวรของสัตว์ แต่ของเรา เราเป็นอย่างนั้นหรือ เราเป็นอย่างนั้นใช่ไหม เราไม่ได้เป็นอย่างนั้น แต่เรามีเป้าหมาย เรามีเป้าหมายเพราะว่าเราบวชแล้วเราอยากพ้นจากทุกข์

เราได้ศึกษาประวัติของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น เราได้ศึกษาประวัติของครูบาอาจารย์เรา มา ครูบาอาจารย์ของท่านประพฤติปฏิบัติด้วยความจริงจังเข้มข้นของท่าน ท่านถึงได้พ้นจากกิเลสไป พ้นจากกิเลสไปท่านมีเหตุมีผลของท่าน เห็นไหม นี่ความคับใจๆ นั่นนะ เวลาบวชขึ้นมาทุกคนคับใจทั้งนั้น กิเลสมันบีบคั้น คับที่อยู่ได้คับใจอยู่ยาก เวลาคับที่ยังไง มันฝึกทนเอา ฝืนทนเอา ถ้าฝืนทนเอา เวลาคับใจๆ นะ กิเลสมันบีบคั้นให้มันคับหัวใจทั้งนั้น ถ้ามันคับหัวใจเห็นไหม แล้วสิ่งใดจะทำลายมันล่ะ เวลาคับใจๆ อะไรจะแก้ไขล่ะ เวลามันแก้ไขมันก็แก้ไขด้วยมรรค แก้ไขด้วยการกระทำของเรา

ที่นี้การกระทำของเรา คนที่มีสติปัญญา เห็นไหม คนที่มีสติปัญญาเขาทำสิ่งใดเขาว่ามันเป็นบุญของเขา เขาทำข้อวัตรก็เป็นบุญของเขา เขาเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนาก็ถวายองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราทำแล้วเราจะถวายใคร เพราะเราเชื่อมั่นในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ถ้าเราเชื่อมั่นในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว การทำคุณงามความดีของเรา เวลาเราเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนา เราก็ต้องมีสติปัญญาของเรา

ถ้าไม่มีสติปัญญาของเรา หลวงตาท่านพูด หมาก็เดินได้ หมามีสี่ขาด้วย มันวิ่งไปวิ่งมา หมามันวิ่งทั้งวันเลย แต่มันเป็นหมา เราเป็นคน เป็นคนไม่ใช่คนป่า เป็นคนเห็นภัยในวัฏสงสาร เป็นคนที่มาบวชเป็นพระ บวชเป็นพระนี่เป็นศากยบุตรพุทธชินโรส เป็นบุตรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตายจากฆราวาส ตายจากความเป็นมนุษย์ หมูสงฆ์ยกเข้ามาเป็นพระ พอยกเข้ามาเป็นพระ เห็นไหม นี่เราเป็นคน เป็นคนแล้วเรายังบวชเป็นพระ บวชเป็นพระยังเป็นพระปฏิบัติด้วย เป็นพระป่าเสียด้วย

ครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติมาเป็นร่องเป็นรอย เราเห็นร่องเห็นรอย นั่นก็เป็นกิริยาภายนอก กิริยาภายนอกคือการกระทำ เป็นกิริยาของท่าน เป็นการดำเนินในใจของท่าน เราได้พบได้เห็น เราได้พบได้เห็นแล้วเรามีอะไรล่ะ เห็นสมบัติของเศรษฐี เศรษฐีโน่นก็รวย เศรษฐีโน่นก็รวย เศรษฐีโน่นก็มีเงินทองมาก มีคุณธรรมมาก หลวงตาท่านพูดถึงหลวงปู่ลี เห็นไหม เศรษฐีธรรม เศรษฐีธรรมนะ ท่านมีคุณธรรมในใจของท่าน คนมีคุณธรรมนะมันมีความสุขตลอดทุกวินาทีในใจ ในใจไม่มีกิเลสแม้แต่เม็ดหินเม็ดทราย นี่หลวงตาท่านว่าอย่างนั้น ในใจนี้

ไม่มีกิเลสแม้แต่เม็ดหินเม็ดทราย ในใจมีคุณธรรมเต็มหัวใจเลย นี่เศรษฐีธรรม ๆ ท่านมีสุขตลอดเวลา มีสุขในใจของท่าน

แล้วเราก็ไปชมบาร์มีของท่าน นี่เศรษฐีธรรม ๆ เวลาเศรษฐีเขามีคุณธรรมของท่าน ไร่เราล่ะ ไร่เราเห็นไหม ถ้าเราประพฤติปฏิบัติมันก็ต้องเกิดจากเรา เห็นไหม คนจะเป็นเศรษฐีเขาก็ต้องมีธุรกิจการค้าของเขา เขาต้องมีหน้าที่การงานของเขา เขาทำแล้วเขาประสบความสำเร็จของเขา เขาก็เป็นเศรษฐีของเขา เราก็ไปดูการกระทำของเขา ดูแล้วก็เป็นคนดีกับเราสิ ดูเป็นคนดี ถ้าเป็นคนดีแล้วเราก็จริงจังกับเรา ทำให้มันเกิดขึ้น สตินะ สตินะ สตินะมันยับยั้งได้หมดเลย ถ้าเรามีสิ่งใดที่มันชวนข้องหมองใจ ความคิดมันฟุ้งซ่านยังงั้นนะ ตั้งสติไว้ หยุดได้หมด ถ้ามันหยุดไม่ได้ หลงตาท่านพูดเอง ฝ่ามือหน่อย ๆ สามารถกั้นคลื่นทะเลได้ คลื่นทะเลนะ เวลาทะเลมันบ้าเวลามันปั่นป่วน เห็นไหม อารมณ์ที่มันรุนแรงมันชดหัวใจเรา ทำให้หัวใจเราปั่นป่วนไปหมดเลย สติยับยั้งได้ สติ!

ถ้ามีสตินะ คิดทำไม ที่แรกก็สู้ไม่ไหวหรอก คลื่นมันแรง เห็นไหม เราจะทำยังไงมันก็ชดเอาจนฝ่ามือนี้หลุดล้วยไปหมด ถ้าอารมณ์มันรุนแรง เราก็ฝืนทนกับเรา สู้ทนกับเรานะ ตั้งสติไว้ สติยับยั้งไว้ ยับยั้งไว้ สติยับยั้ง พอสติสมบูรณ์คลื่นหายไป ทะเลนี้ราบเรียบหมดเลย แล้วมันหายไปไหนล่ะ มันหายไปไหน ไร่อารมณ์ความรุนแรงนั้นนะ ไร่ความคิดที่มันตอกย้ำ เวลามีสติขึ้นมามันหายไปไหน หายหมด สตินี้ยับยั้งได้หมด

ถ้ายับยั้งได้แล้วนะ เราหายใจเข้านึก ‘พุท’ หายใจออกนึก ‘โธ’ ต่อเนื่องไป รักษาหัวใจนี้ เวลามันเกิดความปั่นป่วนในใจ อารมณ์ที่มันรุนแรงที่กระทบนะ เกิดความทุกข์ความยาก นี้เวลามารมันมีกำลังของมัน เวลามารมันมีกำลังของมันนะ มันยึดมันถือมันในใจของเราเป็นที่อยู่อาศัย มันก็ซัดถ้ายในใจของเรา มันเหยียบย่ำทำลายหัวใจของเราให้เจ็บช้ำน้ำใจ หน้าที่ของมารคือหน้าที่ทำลาย หน้าที่ของธรรมคือปราบมาร

หน้าที่ของธรรมนะ หน้าที่ของธรรมนี้ธรรมอาวุธ อาวุธที่จะชำระล้าง แล้วอาวุธเราจะไปซื้อที่ร้านหรือ ซื้อร้านขายปืนใช้ไหม ร้านขายปืน ขอซื้อปืนกระบอกหนึ่ง แล้วซื้อมาทำไม มันเป็นพิเศษเหล็ก มันยิงวิญญานไม่ได้ มันยิงความคิดคนไม่ได้ ความคิดคนนะมันยับยั้งด้วยสติ ยับยั้งด้วยปัญญา ถ้ามันยับยั้งด้วยสติปัญญาธรรมอาวุธ อาวุธขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือศีล สมาธิ ปัญญา มันไม่ใช่ศัสตราอาวุธทางโลกที่เขามี ศัสตราอาวุธนะ ถ้าใครมีไว้ ถ้าขาดสติมันจะก่อเวรก่อกรรมไปเนื่อง ๆ

ถ้าเรามีสติปัญญา เห็นไหม เรามีสติปัญญานี้ธรรมารุ อารุเกิดจากสติ อารุเกิดจากสมาธิ อารุเกิดจากปัญญา ถ้าเกิดสติบั้ง เห็นไหม นี่ความคับข้องหมองใจ สิ่งที่มีสติปัญญามันจะไปเปิดให้โล่งโล่งเลย เวลาเกิดมันขัดข้องสิ่งใดสติบั้งไว้ นี่เวลาบั้งไว้แล้วบริกรรมเราบริกรรมมรณานุสติ ระลึกถึงความตาย ถ้ามันทำรุนแรงนะ ระลึกถึงความตาย ต้องตาย ๆ มึงต้องตาย มึงจะเก่งขนาดไหนก็ต้องตาย ต้องตาย เอาตายกำราบเลย ถ้ามันจะเอาคุณธรรมก็เอาพุทธานุสติ ระลึกถึงพุทธโธ ถ้าใช้ปัญญาอบรมสมาธิก็คิดถึง ความคิดนี้มันคิดมายกย่อนขนาดไหน มีสติไล่ตามทัน นี่ไง มันหยุดได้ เห็นไหม ธรรมารุณะ อารุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านประทานไว้ให้

เวลาบวชพระมานะ อุปัชฌาย์ท่านไม่บอกถึงกรรมฐาน ๕ เป็นพระไม่ได้ เกสา โลมา นขา ทันทา ตโจ รุกขมูลเสนาสนังนะ ถ้าบวชแล้วเรียนแล้ว เห็นไหม เกสา โลมา นขา ทันทา ตโจ ก็ร่างกายเรานี้แหละ เราเข้าไปป่า บริกรรม บริกรรม เห็นไหม แล้วเข้าสู่เรือนว่าง เข้าสู่ถ้ำเงื่อมผา แล้วกำหนดพุทธโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ นี่เป็นศากยบุตรพุทธชินโรส มีอารุ มีการกระทำ ถ้าทำมันจะไปกำราบใจ ใจคับใจ ๆ นี่

กิเลสบีบคั้นหัวใจของสัตว์โลก แล้วก็อยู่ที่จริตนิสัย จริตนิสัยของคนนุมนวล มันก็เผลอนใจ จิตใจของคนที่มีมันรุนแรง เวลากิเลสมันบีบคั้นมันจะไปทำร้ายคนอื่น เวลาไปทำลายคนอื่น เพราะกิเลสมันบีบคั้นใจดวงนั้น เบียดเบียนตนแล้วก็ไปเบียดเบียนคนอื่น แต่ถ้าจิตใจของคนนุมนวล มันเบียดเบียนตนก็ไฟสุ่มซอน มีแต่ความทุกข์ความเร่าร้อนในใจ กิเลสค้นหาความทะยานอยากพญามารในใจมันบีบคั้น คับใจ ๆ มันบีบคั้นใจของคน นี่คือผลงานของมัน หน้าที่ของมารมันทำอย่างนั้น

เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราเกิดมาท่ามกลางครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมาณะ เราเห็นช่องทางของการประพฤติปฏิบัติ ช่องทางในการออกจากพญามาร ให้รอดพ้นจากพญามาร รอดพ้นจากการควบคุมของมัน แล้วถ้ารอดพ้นนะ เรารอดพ้นได้ยังไง เราจะไปรู้จักมารยังไง เราถึงจะเห็นภัยของมันล่ะ ถ้ารู้จักมาร เห็นไหม เราก็ต้องทำความสงบของใจเข้ามา ใจคับแคบ ใจที่มันทุกข์มันยากให้มันมีความสงบได้

ถ้าสงบได้นะ นี่รำพึงไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง นี่เห็นสติปัญญา ๔ การเห็นสติปัญญา ๔ เราพยายามจะค้นคว้า จะหาพญามารนั้นล่ะ จะหาสิ่งที่มันตอกย้ำในใจ สิ่งที่มันฝังใจนี้ สิ่งที่ฝังใจ สิ่งที่ฝังใจนะ มันเป็นความฝังใจแล้วมันบีบคั้น ให้ใจมัน

คับแคบ มันคับใจ ให้มันทุกข์ใจ ความทุกข์ใจนะ ที่ไหนมีความทุกข์ เวลาหมดอายุขัยไปมันก็ลงไปสู่นรกอเวจี เพราะมันมีความทุกข์ความยาก

คนทำคุณงามความดีมันอิมทิพย์ มันเป็นทิพย์สมบัติใจ นี่ชื่นชมในใจของตน เราดีงาม เราได้เสียสละทาน เราได้จุนเจือโลก จิตใจมันเบาบาง จิตใจมีความอบอุ่นนะ เวลาตายไปมันลอยขึ้นสูง เห็นไหม นี่มันเป็นข้อเท็จจริงเลย ในพระไตรปิฎกนะจิตตคฤหบดี เวลาจะตายรถเทวดามารับเลย ในปัจจุบันนี้ก็มี ถ้าคนอยู่ในบุญกุศล อยู่ในการศีลภาวนา เวลาใกล้ตายมีรถมารับเลย รถมารับนี้ยังอยู่ในวิภวภูมิตะ

แต่ครูบาอาจารย์เราไม่ทำอย่างนั้น ครูบาอาจารย์ของเรา เห็นไหม เทวดายังมาฟังเทศน์ หลวงปู่มั่น เทวดาอินทร์พรหมยังมาฟังเทศน์ ใ้เราตายแล้วจะไปเกิดเป็นเทวดาอินทร์พรหม ฉะนั้น เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลามันพิจารณา เห็นไหม ถ้าจิตมันสงบ ถ้ามีศีล มีสมาธิ มีปัญญา เวลาที่มีมรรคขึ้นมา มรรคมันสำรอกมันคายของมัน มันทำลายของมันเป็นชั้นเป็นตอน เข้าไป ถ้าเป็นชั้นเป็นตอนพิจารณาบ่อยครั้ง ๆ เวลามันขาด ขาดเป็นชั้นเป็นตอน เทวดาอินทร์พรหมอนุโมทนา ในประวัติหลวงปู่มั่น เวลาหลวงปู่มั่นท่านชำระล้างกิเลส พระอรหันต์มาอนุโมทนา อนุโมทนาเพราะระดับของจิตมันรู้กัน มันเห็นกัน มันเท่ากัน มันเท่าทันกัน

แต่เราเป็นปุถุชน ดุสฺสวัณณะ ดุสฺสนัชฺชิตี สุนัข เห็นไหม ดุสฺสิ มันวิ่งเล่นของมันนะ มันก็มีความรู้สึก มันก็มีหัวใจของมัน เวลามันกัดคน เห็นไหม มันกัดกันเอง สุนัขมันก็มีความรู้สึกเหมือนกัน แล้วใจของเราละ ใจของเราเราก็มีความรู้สึกเหมือนกัน ถ้ามีความรู้สึกเหมือนกัน ดุสฺสิ สุนัขมันก็มีความรู้สึกเหมือนกัน เราจะให้เห็นว่าปุถุชนจิตใจที่มันหยาบมันกระด้าง มันรู้อะไร มันเหมือนสัตว์ สัตว์เวลามันกระด้างนะมันทำลายกัน สัตว์มันทำลายกัน ใ้คนเลี้ยงมันพยายามแยกมัน “อย่ากัดกัน ๆ”

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเป็นโสดาบัน เป็นสกิทาคา เป็นอนาคา จิตใจมันพัฒนาขึ้นไป จากปุถุชนเป็นกัลยาณปุถุชน โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามรรค สกิทาคาผล อนาคามรรค อนาคาผล อรหัตมรรค อรหัตผล บุคคล ๔ คู่ บุคคลสี่คู่พัฒนาขึ้นไปเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป มันมองกลับมามันเห็น

ปุถุชนรู้อะไร ปุถุชนมีอะไร ในใจนะมันมีอะไร ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาก็ปากเปียกปากแฉะท่องกันมา ได้แต่เชื่อมั่นมาตัวจริงไม่มี เวลาเขาไปซื้ออาหาร เห็นไหม อาหารของเขา ในภาชนะอาหารเขาเต็มมาเลย ใ้เราได้แต่กล่อมมา ได้แต่

บรรจุกัณฑ์มา ข้างในไม่มี ข้างในไม่มีก็ไม่รู้จักมันใช้ประโยชน์อะไร เอากระดาด กระดาดภาพสวย ๆ สีสวย ๆ กล่องสวย ๆ ข้างในไม่มีอะไรเลย เพราะอะไร เพราะมันไม่มีอยู่

แต่ถ้ามันมีอยู่นะ กล่องมันจะเป็นยังไงก็แล้วแต่ จริตนิสัยของคน เห็นไหม ดูลิ แตกต่างกันไป นิสัยของคนมันแตกต่างกันไป แต่ในใจนะมีสมาธิ ในใจนี้มีปัญญา มีปัญญาพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า เห็นไหม เวลามันสมุจเฉทปหานไปเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป เวลามันขาดเป็นพระโสดาบัน พิจารณาซ้ำต่อเนื่องกันไปเป็นพระสกิทาคา พิจารณาต่อเนื่องกันไปเป็นพระอนาคา พิจารณาต่อเนื่องไปเป็นพระอรหันต์ จิตใจเต็มเปี่ยมในใจ น้ำอมตธรรมนะ พุดเมื่อไร ออกเมื่อไร ออกได้ตลอดเวลา ธรรมะในใจออกได้ทุกวินาทีทุกเวลา พร้อมตลอด เหมือนตาน้ำ มันมีธรรมโดยธรรมชาติของมัน มันไหลอยู่ทั้งวันทั้งคืน ไหลอยู่ตลอดปีตลอดชาติ ไหลอยู่เต็มที่ไม่ มีหมดมีสิ้น ถ้ามันเป็นจริง ถ้าในใจมันเป็นจริง เห็นไหม มันมีของมันนะ นี่ใจ ที่บอกเศรษฐีธรรม ๆ ใจ เศรษฐีธรรมมันมีคุณธรรมในใจ มันมีความสุข ความสงบ ความระงับ มันมีแต่ความสุขทั้งนั้น

ถ้าเราประพฤติปฏิบัตินี้คับที่อยู่ได้ คับใจอยู่ยาก คับที่ก็พออยู่ พออุพโลกันไป แต่จริง ๆ คือหัวใจ คือใจเราที่จะไปปฏิบัติ เวลาใจเราเราแสวงหาที่กัน แสวงหาที่ความสงบสงัด เห็นไหม อยากหาที่ความสงบสงัด หาที่บรรยากาศดี ๆ อยากหาที่อากาศปลอดโปร่ง มันก็เป็นสัปบายะ เป็นสถานที่ แต่หัวใจของเรา หัวใจของเราไม่ได้สถานที่อย่างนั้นแล้วปฏิบัติหรือไม่ ได้สถานที่ของเราแล้ว อยากได้สถานที่อย่างนั้น พอได้สถานที่อย่างนั้น ไปแล้ว เอาละ มันยังขาดไอนั้น มันน่าจะมีสมบุรณ์กว่านี้ มันควรจะดีกว่านี้ ขวนขวายแต่เรื่องภายนอกใจ ขวนขวายแต่เรื่องสถานที่ แล้วใจละ เพราะใจไปขวนขวายก็ไปหมดแล้ว คิดเรื่องอะไรมันก็สมบุรณ์ตรงนั้น

แต่ถ้าเราไปอาศัยสถานที่นั้น แล้วดูแลหัวใจของเรา เราหาสถานที่อย่างนี้เพื่อประพฤติปฏิบัติ ถ้าการประพฤติปฏิบัติเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนาต้องมีสติ ถ้ามีสติมันก็เป็นปัจจุบันธรรม ถ้าเป็นปัจจุบันธรรมจิตมันไม่สามารถเข้าสู่ความสงบได้ ความเป็นปัจจุบันนี้ก็ปัจจุบันแบบปุถุชนของเรา ถ้าปุถุชนของเราเราก็ยังเข้าใจได้ ยังสำนึกได้ ว่าเราอยู่กับปัจจุบันนี้ ปัจจุบันนี้เราอยู่ในสถานที่นี้ อยู่ในที่ที่สงบสงัดนี้ แล้วเราก็พยายามรักษาหัวใจของเรา แต่หัวใจของเรามันสงบระงับเข้ามาไม่ได้

ถ้าเราอยู่ในสถานที่อย่างนี้ อยู่ในความสงบอย่างนี้ แล้วเราก็หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ จิตของเราไม่ส่งออก จิตของเราอยู่กับพุท อยู่กับโธ ถ้าพุทโธด้วยคำบริกรรม จิตของ

เรามันส่งออกมาได้แค่พุทและโธ แล้วพุทโธมันละเอียดขึ้น ๆ คำว่าละเอียดขึ้นมันไม่ส่งออกนอกไปจากพุทโธนั้น มันอยู่กับพุทโธนั้น อยู่กับพุทโธนั้นจนมันละเอียดขึ้นมา คำว่าละเอียดคือ วิตก วิจารณ์ เราระลึกถึงพุท เราแบ่งแยกเป็นโธ ถึงเป็นวิตก วิจารณ์ ความวิตกวิจารณ์นี้ละเอียดขึ้น ๆ ละเอียดจนวิตกวิจารณ์ก็ค่อย ๆ จางลง ๆ จนหายไป

จิตที่เป็นนามธรรมนี้ เห็นไหม เวลานี้ถึงพุทโธมันเป็นรูปธรรมที่จับต้องได้ เวลาระลึกพุทโธ ๆ ๆ จนละเอียดขึ้น ๆ ถ้าคนขาดสติคนที่ไม่มีความฉลาดก็ตกใจ เอ๊ะ พุทโธหายไปไหน จิตหายไปไหน สรรพสิ่งหายไปไหน มันไม่ได้หายไปไหน มันละเอียดขึ้นจากสติ มันละเอียดขึ้นจากคำบริกรรม มันละเอียดขึ้นจากการกระทำของเรา ถ้ามันละเอียดขึ้น ๆ เราชัดเจนของเรา ต่อเนื่องขึ้น เราชัดเจนต่อเนื่องขึ้น จิตที่ระลึกถึงพุทและโธ พุทและโธละเอียดเข้ามาจนตัวมันเป็นพุทโธเสียเอง ตัวมันเป็นพุทโธเสียเอง ตัวมันเป็นสัมมาสมาธิที่แจ่มแจ้ง มีสติ มีความรับรู้ลึก มีความว่าง มีความสุข สงบ พร้อมมูลในตัวของมันเอง

ถ้ามันมีความสุขสงบพร้อมมูลในตัวของมันเอง เห็นไหม นี่ไง นี่ที่เราแสวงหากัน ที่ว่าเราต้องการสัพพายะที่สมบูรณ์ เราต้องการสถานที่ปฏิบัติที่ดี แต่จิตใจของเราที่จะประพฤติปฏิบัติมันได้ทำสมาธิภาวนา ความเห็นถูกต้องดีงามด้วยการประพฤติปฏิบัติสมควรแก่ธรรมหรือไม่ ถ้ามันประพฤติปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ธรรมะจะเกิดขึ้นจากดวงใจนั้น

ผู้ใดปฏิบัติธรรมไม่สมควรแก่ธรรม มีการด้นเดา การคาดการหมาย การจินตนาการ นี่มันจะแฉลบ มันจะทุกข์จนเจ็บใจอยู่อย่างนั้น แล้วเราปฏิบัติเราก็ไม่ได้รสของธรรม เราไม่ได้สัมผัสความจริงอย่างนั้น เราก็อ้างการปฏิบัติแล้วมันจะได้ผลจริงหรือไม่ได้ผลจริง เพราะเราทำมาไม่สมดุลง ไม่สมดุลกก็ไม่หมั่นมาปฏิบัติทำ ไม่สมควรแก่ธรรม

เราจะปฏิบัติของเราบ่อยครั้งเข้า จนมันสงบมันละเอียดเข้ามา มีสติมีปัญญารู้เท่าชัดเจนมาก นี่สัมมาสมาธิ ยกขึ้นสู่วิปัสสนา เวลารำพึงไปเห็นกาย ไปเห็นเวทนา ไปเห็นจิต เห็นธรรม จับต้องได้ จับต้องได้แล้วแยกแยะ จับต้องได้ ใจจับสติปัญญา ๔ มันเป็นนามธรรมทั้งนั้น เราก็อ่อย ๆ ทำของเรา เราค่อยแยกแยะของเรา เราค่อยประพฤติปฏิบัติของเรา เราทำของเรา

สถานที่คับที่อยู่ได้ คับใจอยู่ยาก นี่ก็เหมือนกัน เราประพฤติปฏิบัติของเรา เราแสวงหาของเรา เราหาสถานที่ที่ปลอดภัย สถานที่ที่สมบูรณ์ แต่ใจของเราถ้ามันไม่เอาไหน มันเพียงหามาเพื่ออ้าง หามาเพื่อความพอใจของมัน มันก็จะอยู่ของมันอย่างนั้นนะ

แต่ถ้ามันไปหาแล้วเรามีสติมีปัญหา เราทำสมประโยชน์ เราทำตามความเป็นจริง เราทำเพื่อการประพฤติปฏิบัติ ให้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เห็นไหม สำคัญตรงนี้ๆ สำคัญตรงหัวใจเรา สำคัญตรงเจตนาเรา สำคัญการกระทำเรา ถ้าใครทำสิ่งใดได้อย่างนั้น ใครทำคุณงามความดี มันก็ได้ความดี ใครทำแล้วประสบความสำเร็จ มันก็เป็นปัจจัยตั้งเป็นสันติโลกกับใจดวงนั้น

ใจดวงนั้นเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ใจดวงนั้นได้มาเกิดเป็นมนุษย์ ใจดวงนั้นมีศรัทธาความเชื่อได้มาบวชเป็นพระ ใจดวงนั้นพระที่ประพฤติปฏิบัติสมควรแก่ธรรม ใจดวงนั้นจะได้คุณธรรม ใจดวงที่ได้คุณธรรม เห็นไหม นี่ประพฤติปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนท์ไว้ พระอานนท์ถามว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านิพพานไปแล้ว เมื่อใดจะหมดเขตหมดผลมรรคผลนิพพาน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “อานนท์ เราบอกเธอแล้วไม่ใช่หรือ ถ้าเราตายเราก็เอาแต่มรรคผลนิพพานของเราไป ถ้าการปฏิบัติ ถ้าผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม โลกนี้จะไม่ว่างจากพระอรหันต์เลย” ถ้าใครทำได้จริง ใครเอาจริงเอาจังนะ โลกนี้จะไม่ว่างจากมรรคผลเลย มรรคผลมันมีอยู่แล้ว อยู่ที่ความสามารถของเรา อยู่ที่ความจริงของเรา อยู่ที่ความขวนขวายของเรา อยู่ที่การมูมานะของเรา มนุษย์จะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร เอวัง